



وزارت جهاد کشاورزی
معاونت امور تولیدات دامی
مرکز اصلاح نژاد دام و بهبود تولیدات دامی

**دستورالعمل اجرایی توسعه پرورش و اصلاح نژاد دامهای سنگین
(سنتز نژاد گاو کشور))**

((تابستان ۱۳۹۷))

به منظور حفظ ذخایر ژنتیکی دام کشور به دلیل امتیازات بارز گاوهای بومی، خالص سازی نژادی، بررسی استعدادهای تولید شیر، گوشت و سایر صفات (تولید مثلی و بیومتريک) و همچنین اصلاح نژاد به منظور بهبود تولیدات و فرآورده های دامی در مناطق مختلف کشور با توجه به شرایط آب و هوایی سنتز نژاد گاو ضروری به نظر می رسد.

این دستورالعمل شامل فعالیت های ثبت مشخصات، رکورد گیری و تلقیح مصنوعی بوده در گله های پشتیبان بوده و و ملاک عمل ورود اطلاعات به برنامه تحت وب این مرکز می باشد.

نحوه عملیات اجرایی در گله های پشتیبان

منظور از گله پشتیبان، گله هایی است که حداقل ۵ راس گاو ماده مولد، امکانات و تجهیزات لازم برای شیردوشی (ثابت یا سیار)، وزن کشی (دارا بودن باسکول)، امکان انجام تلقیح مصنوعی و ثبت اطلاعات را داشته باشند تا بتوان با دقت و صحت مطلوب داده های مورد نیاز جهت برنامه ریزی و عملیات اصلاح نژادی را جمع آوری نمود.

تذکر: گله هایی که در سالهای قبل تحت پوشش قرار گرفته اند در اولویت می باشند.

کلیه عملیات اجرایی شامل ثبت مشخصات، رکورد گیری صفات تولیدی و انجام عملیات تلقیح مصنوعی برای گله های پشتیبان از طریق عقد قرارداد با کلیه افراد حقیقی و حقوقی نظیر اتحادیه ها و تعاونی های فعال در زمینه دامپروری و پیمانکاران بخش خصوصی واجد شرایط که ترکیب پرسنلی و سابقه فعالیتی آنان در این زمینه مورد تأیید معاون بهبود تولیدات دامی استان بوده و با انجام تشریفات قانونی شرایط انجام پروژه مزبور را احراز می نمایند صورت می پذیرد که با توجه به تجربیات موجود توصیه می گردد کلیه عملیات ثبت مشخصات، رکورد گیری شیر و تلقیح مصنوعی بصورت هم زمان در اختیار یک پیمانکار قرار گیرد. مشروح عملیات این پروژه به قرار زیر می باشد:

شیوه اجرای پروژه در رابطه با ثبت مشخصات

- ۱) عقد قرارداد معاونین محترم بهبود تولیدات دامی استانها یا نمایندگان قانونی آنان با کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی واجد شرایط
- ۲) نظارت بر عقد قرارداد پیمانکاران و معاونت امور دام استان ها و تایید حسن اجرای پروژه به منظور پرداخت مبلغ ضمانت به پیمانکار توسط این مرکز انجام میپذیرد
- ۳) معاونت امور دام استان موظف به برگزاری دوره های آموزشی مورد نیاز جهت کارشناسان و تکنسین های مجریان پروژه با همکاری مرکز اصلاح نژاد دام و بهبود تولیدات دامی می باشد.

- ۴) اولویت انتخاب گله های پشتیبان در مناطق قابل دسترسی بوده و لذا بایستی از انتخاب مناطق صعب العبور و یا مناطقی که در فصول زمستان نتوان به راحتی در آنها تردد کرد، پرهیز نمود.
- ۵) اولویت اجرای عملیات پشتیبان در این پروژه با دامدارانی است که دارای پروانه گاو‌داری سستی یا آمیخته می باشند.
- ۶) پیمانکاران موظفند کلیه مراحل مدیریت اطلاعات مطابق با سامانه تحت وب این مرکز را که به ترتیب شامل: فرم های ثبت مشخصات گله، صدور شناسنامه (نصب شماره گوش و شماره ملی ۱۵ رقمی)، زایش، تلقیح، وزن کشی، انتقال یا جابجائی دام (در صورت نیاز)، رکورد شیر، خشکی، زایش نر و تلفات، حذف را در سه نسخه تکمیل، یک نسخه آن را به دامدار، نسخه دیگر را به معاونت بهبود تولیدات دامی استان و نسخه آخر را نیز در دفاتر بایگانی خود نگهداری نمایند.
- ۷) پیمانکار موظف است بعد از تکمیل فرم های مربوطه اطلاعات تکمیلی را در سامانه تحت وب این مرکز وارد نماید.
- ۸) دامداران باید کلیه عملیات بهداشتی و دامپزشکی را در واحد دامداری خود رعایت نمایند.
- ۹) کلیه اطلاعات ثبت شده باید حداکثر ظرف مدت ۳ ماه در برنامه این مرکز ثبت گردد.
- ۱۰) جهت پلاک کوبی باید از پلاک گوش های استاندارد پلاستیکی و بیژوال، پلاک گوش الکترونیکی (RFID) یا بلوس (Bolus) استفاده گردد.
- ۱۱) ردیف ثبتی بین المللی ۱۵ رقمی همزمان با درخواست پلاک گوش توسط این مرکز ارائه می گردد.
- ۱۲) جهت درخواست پلاک گوش استاندارد و ردیف ثبتی باید استان از این مرکز درخواست شماره ثبت بین المللی نموده و از شرکت تولید کننده یا وارد کننده مورد تایید این مرکز اقدام به خرید نمایند.
- ۱۳) دامدارانی که پلاک گوش الکترونیکی استفاده می نمایند RFID در گوش چپ و پلاک گوش بیژوال در گوش راست باید نصب گردد.
- ۱۴) دامدارانی که از بلوس استفاده می کنند علاوه بر این باید پلاک گوش بیژوال را در گوش سمت راست نصب نمایند.
- ۱۵) حداکثر یک ماه پس از تولد گوساله عملیات نصب پلاک گوش باید انجام شود.
- ۱۶) گله های ثبت شده در سال های قبل به علت وجود اطلاعات مربوط به خود دام و به تبع آن سهولت در برآورد عملکرد تولیدات نتاج آنها در اولویت می باشند.
- ۱۷) نتاج مولد های ثبت شده طی سال های قبل به دلیل بررسی روند ژنتیکی حیوانات تحت پوشش پروژه بایستی ثبت شده و ثبت ۲۰ درصد مولد جایگزین بلامانع می باشد.

شیوه اجرای پروژه در رابطه با رکوردگیری

۱. پیمانکار موظف است اطلاعات فرم زایش حیوانات را قبل از رکوردگیری شیر تکمیل نموده و سپس عملیات رکوردگیری شیر برای هر راس دام مولد شامل:
وزن شیر (کیلوگرم)، اخذ نمونه شیر در ظروف مخصوص رکوردگیری حاوی بی کرومات پتا سیم،
ار سال نمونه ها به آزمایشگاه تجزیه شیر، ثبت اطلاعات فرمهای رکورد شیر، زایش و خشکی را در
برنامه این مرکز انجام دهد.
۲. پیمانکار موظف است از رکوردگیری دامهای مازاد (پیر، حذفی و ...) جلوگیری نماید.
۳. پیمانکار موظف است لوازم مورد نیاز برای رکوردگیری و ظروف نمونه گیری را تهیه و در هنگام
رکوردگیری در اختیار دامداران قرار دهد.
۴. پیمانکار موظف است یک نسخه از فرم رکوردگیری را به همراه ظروف نمونه گیری تکمیل شده به
آزمایشگاه شیر استان جهت آنالیز اجزاء شیر تحویل نماید (هر ماه یکبار).
۵. پیمانکار موظف است رکوردگیری را بر اساس برنامه آزمایشگاه شیر معاونت امور دام استان انجام
دهد.
۶. پیمانکار موظف است رکوردگیری از دامهای مولد را ماهیانه و حداقل در دو نوبت دو شش (ظهر و
شب) انجام دهد.
۷. دامدارانی که بیش از ۲۰ رأس گاو مولد دارند باید به ازای هر ۲۰ رأس حداقل یک شیردوش سیار
داشته باشند و یا دارای امکانات مناسب شیردوشی از نظر ساختمان و تجهیزات شیردوشی باشند.
۸. نمونه های اخذ شده شیر باید از هر دام بطور مجزا و با رعایت هوادهی مناسب یا همزدن حداقل
۳۰ ثانیه حداکثر ظرف مدت ۲۴ ساعت به آزمایشگاه شیر استان یا شهرستان ارسال گردد.
۹. انجام عملیات رکوردگیری شیر هر ۲۵-۳۵ روز یکبار با تعیین درصد چربی، پروتئین و در صورت
توانائی آزمایشگاه شیر استان، سلولهای بدنی (Somatic Cell Score) برای هر دام صورت
گیرد.
۱۰. از هر راس دام مولد باید حداقل ۶ رکورد متوالی از شیر در هر دوره شیردهی و رعایت حداکثر
فاصله بین زایش و اولین تست (۷۵ روز) اخذ گردد.

۱۱. اگر گاوی در طول دوره شیردهی سقط کند آن دوره ادامه یافته و رکوردها تحت همان دوره ثبت خواهند شد ولی چنانچه سقط جنین در ماه های پایانی دوران آبستنی و نزدیک به دوره خشکی باشد، روز بعد از سقط اولین روز دوره شیرواری جدید محسوب میگردد.

۱۲. پیمانکار موظف است اطلاعات اخذ شده از آزمایشگاه شیر استان را در نرم افزار تحت وب این مرکز و در فرم هائی که به همین دلیل طراحی شده وارد و یک نسخه از گزارش حاصل از برنامه را در اختیار دامدار قرار دهد.

۱۳. نظارت بر صحت رکوردگیری و نمونه برداری توسط کارشناسان استان، مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی و بخش خصوصی طرف قرارداد با معاونت امور دام استان انجام می گردد.

۱۴. رکوردگیری شیر با توجه به حجم عملیات تعیین شده باید در دامهای مولدی که تحت پوشش عملیات تلقیح مصنوعی و دارای ثبت مشخصات می باشند، صورت گیرد.

شیوه اجرای پروژه در رابطه با تلقیح دام

۱- پیمانکار موظف است در گله هایی که پروژه در حال اجرا می باشد به جهت برقراری ارتباط ژنتیکی، اسپرم های مصرفی را از دامهای ممتاز سنتز شده در مراکز اصلاح نژادی و مورد تایید این مرکز تهیه نماید.

۲- عملیات تلقیح مصنوعی صرفاً در گله هایی که عملیات ثبت و رکورد شده اند انجام می پذیرد.

۳- مامورین تلقیح مصنوعی باید با توجه به محیط نگهداری دام و شرایط آب و هوا و... از اسپرم های سنتز شده با سهم نژادی متعارف استفاده نمایند.

توجه: میزان مصرف و تولید نتاج حاصله از اسپرم های سنتز شده در ارزیابی مامورین تلقیح مصنوعی مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

۴- پیمانکار موظف به اجرای دستورالعمل های صادره از شبکه تلقیح مصنوعی مرکز اصلاح نژاد دام و بهبود تولیدات دامی می باشد.

۵- پیمانکار موظف است بعد از تکمیل فرم های تلقیح مصنوعی، باید اطلاعات مربوطه را در برنامه تحت وب این مرکز وارد نماید.

۶- پیمانکار موظف به پاسخ گویی بازرسی و ناظرین معاونت امور دام استان و مرکز اصلاح نژاد دام و بهبود تولیدات دامی در این خصوص خواهد بود.

۷- پیمانکار موظف است مامورین تلقیح کننده کم بازده را پس از تشخیص کار شنا سان امور دام و مرکز اصلاح نژاد دام و بهبود تولیدات دامی تعویض نماید.

۸- پیمانکار موظف است فقط از مأمورینی استفاده نماید که دارای مجوز مهارت تلقیح مصنوعی معتبر هستند.

۹- تعداد دفعات تلقیح برای دامهای تحت پوشش حداقل یک و حداکثر ۳ تلقیح بینی شده است.

نحوه اجرای پروژه در رابطه با رکوردگیری وزن

- ۱- اندازه گیری اوزان تولد، از شیرگیری و بلوغ برای دامهای نر متولد شده و ثبت آنها در برنامه این مرکز
 - ۲- رکوردگیری وزن بوسيله باسکول و یا از طریق اندازه گیری قد و دورسینه انجام گردد.
- تذکر: رکوردگیری وزن از دامهای نری که مادرانشان تحت پوشش عملیات رکوردگیری شیر می باشند، صورت گیرد.

شرح هزینه های پروژه :

- ۱- شرح هزینه در فعالیت های ثبت مشخصات ، رکوردگیری ، تلقیح مصنوعی و وزن کشی صورت پذیرد .
- ۲- معاونت امور دام استان مجاز است مقادیر هزینه کرد اعتبارات را با توجه به دوری و نزدیکی محل اجرای پروژه تقسیم نماید.
- ۳- حق انگیزه طی سه مرحله شناسایی و هویت گذاری گاو های تحت پوشش، رکوردگیری و تلقیح از دامها و هویت دار کردن نتاج آنها قابل پرداخت می باشد.
- ۴- معیار ارزیابی عملکرد پروژه ، اجرای حجم عملیات مصوب ارسالی خواهد بود.

